

STRESZCZENIE

Celem dysertacji pod tytułem *Posługa charytatywna w (archi)diecezji szczecińsko-kamieńskiej w latach 1972-2012. Studium historyczno-pastoralne* było ukazanie posługi dobroczynnej w pierwszym czterdziestoleciu istnienia (archi)diecezji szczecińsko-kamieńskiej.

Praca została podzielona na cztery rozdziały. W pierwszym przedstawiono rys historyczny Kościoła gorzowskiego, z którego później wyłoniła się m.in. diecezja szczecińsko-kamieńska. Najważniejszym aspektem tej części pracy jest prowadzona na tych terenach posługa charytatywna – do roku 1950 w ramach organizacji Caritas, a po jej przejęciu przez komunistyczne władze, jako Kościelna Akcja Miłosierdzia Chrześcijańskiego. W rozdziale drugim omówiono dzieje Kościoła szczecińsko-kamieńskiego oraz działalność dobroczynną prowadzoną nad Odrą i Bałtykiem. Przedmiot trzeciego rozdziału stanowią okoliczności utworzenia oraz prezentacja struktur Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej z uwzględnieniem kadry zarządzającej i pracowniczej, siedziby oraz zaplecza materialnego, a także działalności zespołów Caritas w poszczególnych parafiach i Szkolnych Kół Caritas. Ostatni, najobszerniejszy rozdział, poświęcony został ukazaniu rozmaitych form działalności archidiecezjalnej Caritas Kościoła szczecińsko-kamieńskiego, do których zaliczono placówki, przedsięwzięcia cykliczne, akcje nadzwyczajne i doraźne oraz działalność formacyjną i edukacyjną.

Pracę podsumowuje zakończenie oraz wykaz wykorzystanej bibliografii. Umieszczony na końcu obszerny aneks obejmuje w szczególności działalność Caritas Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej, w tym głównie Parafialnych Zespołów Caritas.

Z przeprowadzonych i zaprezentowanych w niniejszej rozprawie badań wynika kilka istotnych kwestii. Przede wszystkim zauważyć należy, że powstała 15 sierpnia 1945 r. Administracja Apostolska Kamieńska, Lubuska i Prałatury Piłskiej, wśród wielu wyzwań duszpasterskich podjęła dzieło miłosierdzia w postaci powołanej przez ks. adm. Edmunda Nowickiego 15 stycznia 1946 r. organizacji „Caritas”. Po likwidacji stowarzyszenia „Caritas” – 4 lutego 1950 r., w latach 1957-1972 zadania powyższe spełniał z dużym zaangażowaniem Referat Miłosierdzia Chrześcijańskiego. Z kolei, utworzona na mocy bulli papieża Pawła VI *Episcoporum Poloniae coetus*, diecezja szczecińsko-kamieńska pełniła w latach 1972-1990 dzieło miłosierdzia poprzez Wy-

dział Duszpasterstwa Dobroczynnego, przekształcony w maju 1982 r. przez bp. Kazimierza Majdańskiego na Wydział Charytatywny.

Ponadto bp Kazimierz Majdański powołując 23 stycznia 1990 r. Caritas Diecezji Szczecińsko-Kamieńskiej wyprzedził ustanowioną 10 października 1990 r. Caritas Polską. W latach 1990-2012 na czele diecezjalnej Caritas stało trzech dyrektorów, którzy dobrze zorganizowali jej funkcjonowanie, co wyrażało się m.in. przez sprawne tworzenie i działanie PZC. Caritas prowadziła liczne placówki, cykliczne przedsięwzięcia, akcje nadzwyczajne i doraźne oraz działania formacyjne i edukacyjne. Na tej podstawie można stwierdzić, że wkład Caritas w życie wiernych diecezji szczecińsko-kamieńskiej był znaczny i rozwijał się w poszczególnych latach. Caritas stanowiła najprężniejszą organizacją pozarządową w regionie.

Słowa klucze:

Caritas, posługa charytatywna, Parafialne Zespoły Caritas, (archi)diecezja szczecińsko-kamieńska, placówki Caritas, dyrektorzy Caritas, kościół gorzowski.

J. Adam Komisarczyk

Brześć 16.10.2021

SUMMARY

The purpose of the dissertation titled *Charity service in the Szczecin-Kamień (arch)diocese in the years 1972-2012. The historical and pastoral study* was to show the charitable service in the first forty years of the existence of the Szczecin-Kamień (arch)diocese.

The work has been divided into four chapters. The first one presents a historical outline of the Gorzów Church, from which later emerged, among others, the Szczecin-Kamień diocese. The most important aspect of this part of the work is the charity service carried out in these areas - until 1950 as a part of the Caritas organization, and after it was taken over by the communist authorities, as the Church Action of Christian Mercy. The second chapter discusses the history of the Church of Szczecin and Kamień, as well as the charitable activities carried out along the River Odra and the Baltic Sea coast. The subject of the third chapter are the circumstances of the establishment and presentation of the Caritas structures of the Archdiocese of Szczecin-Kamień, including the management and staff, headquarters and material resources, as well as the activities of Caritas teams in individual parishes and Caritas School Clubs. The last and most extensive chapter is devoted to the presentation of various forms of activity of archdiocesan Caritas of the Szczecin-Kamień Church, which include its centres, cyclical projects, extraordinary and ad hoc actions as well as formation and educational activities.

The work is summed up by the conclusion and the reference list. The extensive annex covers in detail the activities of Caritas of the Archdiocese of Szczecin-Kamień, including mainly Parish Caritas Teams.

Several important issues arise from the research conducted and presented in this dissertation. First of all, it should be noted that the Apostolic Administration of Kamień, the Lubusz Voivodship and the Prelature of Piła, established on August 15, conducted, among many pastoral challenges, its charitable work with help of the Caritas Organization formed by Fr. adm. Edmund Nowicki, on January 15, 1946.

Following the liquidation of the Caritas Association on February 4, 1950, in the years 1957-1972, the aforementioned charitable tasks were devotedly fulfilled by the Christian Mercy Department. In turn, in the years 1972-1990, the Szczecin-Kamień diocese, established by the bull of Pope Paul VI 'Episcoporum Poloniae coetus', performed a work of mercy through the Department of Charitable Pastoral Care, transformed into the Charity Department in May 1982 by Bishop Kazimierz Majdański.

Moreover, Bishop Kazimierz Majdański established the Caritas of the Szczecin-Kamień Diocese on January 23, 1990 thus preceding the establishment of Caritas Polska on October 10, 1990. In the years 1990-2012, the diocesan Caritas was headed by three directors who efficiently organized its functioning, which was expressed, among others, by efficient creation and operation of Parish Caritas Teams. Caritas ran numerous centres, cyclical projects, extraordinary and ad hoc actions, as well as formation and educational activities. Hence the conclusion that the contribution of Caritas to the lives of the faithful of the Szczecin-Kamień diocese was significant and developed over the years. Caritas was the most dynamic non-governmental organization in the region.

Keywords:

Caritas, charity service, Parish Caritas Teams, Szczecin-Kamień (arch)diocese, Caritas centres, Caritas directors, Gorzów church.

Szczecin 16.10.2021

*ks. Adam
Kozłowski*